

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2011

BESIGHEIDSTUDIES

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Lees die volgende instruksies sorgvuldig deur voordat die vrae beantwoord word.
2. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings en dek al die leeruitkomste:

AFDELING A VERPLIGTEND

AFDELING B Bestaan uit DRIE VERPLIGTE vrae.

AFDELING C Bestaan uit VIER vrae. Beantwoord enige TWEE van die vier vrae.

3. Lees die instruksies vir elke vraag sorgvuldig en neem deeglik kennis van wat vereis word.
4. Nommer die antwoorde noukeurig volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
5. Behalwe waar ander instruksies gegee word moet antwoorde in volsinne geskryf word.
6. Gebruik die puntetoekenning en die aard van elke vraag om die lengte van 'n antwoord te bepaal.
7. Gebruik die tabel hieronder as 'n riglyn vir punte en tydstoedeling van elke vraag:

VRAAG	AFDELING	PUNTE	TYD
1	AFDELING A: Meervoudigekeuse-vrae, Waar of Onwaar, Pasitems. (Verpligtend)	40	30 minute
2	AFDELING B: Drie vrae (Verpligtend)	60	30 minute
3		60	30 minute
4		60	30 minute
5	AFDELING C: Opstell tipe-vrae: Beantwoord enige TWEE van die vier vrae.	40	30 minute
6		40	30 minute
7		40	30 minute
8		40	30 minute
	TOTAAL	300	180 minute

AFDELING A: VERPLIGTEND**VRAAG 1**

- 1.1 Vier moontlike opsies word as antwoorde vir die volgende vrae verskaf. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A – D) langs die vraagnommer (1.1.1 – 1.1.10) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.1.11 D.

- 1.1.1 Watter EEN van die volgende is 'n voordeel van korporatiewe sosiale belegging vir gemeenskappe?
- A 'n KSV-program help om die lojaliteit van klante te bou
 - B KSV kos geld wat 'n besigheid kan meer winsgewend belê het
 - C KSV-program genereer werk op KSV-inisiatiewe
 - D Gemeenskap kan afhanklik van KSV-inisiatiewe word (2)
- 1.1.2 Een van die belangrikste voordele vir 'n onderneming om gebruik te maak van werkspanne (spanwerk), is dat ...
- A groter uitset deur samewerking verkry word.
 - B dit tydrowend is.
 - C tegnologie is 'n vereiste vir sukses.
 - D dit individualisme aanmoedig. (2)
- 1.1.3 Versekering teen ... vrywaar die versekerde teen verliese as gevolg van gedwonge betreding tot die besigheidsperseel.
- A bybetaling
 - B diefstal
 - C inbraak
 - D bate-beleid (2)
- 1.1.4 Die onderneming het volle beheer oor ... omgewing.
- A die mark-
 - B die makro-
 - C die mikro-
 - D beide die mark-en makro- (2)
- 1.1.5 Gewilde voedsel Bpk het besluit om familie winkel-braai tot hul bestaande produkreeks toe te voeg. Die beste manier om die nuwe produk te ontwikkel sal wees deur ...
- A meer verkoops personeel in diens te neem.
 - B die verkoop van die mededinger se produkte.
 - C die produkte-mark te vergroot.
 - D 'n ontleding van die stadiums van die produk-ontwikkeling. (2)

- 1.1.6 Dit is 'n reeks van aktiwiteite wat begin met grondstowwe en eindig met die verkoop van 'n produk of diens:
- A Monopolie
 - B Waardeketting
 - C Produk
 - D Markpenetrasie
- (2)
- 1.1.7 'n Kreatiewe tegniek om ander idees vanaf 'n aantal mense in te samel en te groepeer:
- A Individualisering
 - B Assessering
 - C Dinkskrum
 - D Bestuur
- (2)
- 1.1.8 Die proses om die mees geskikste mens vir die betrekking wat vakant is in 'n besigheid te vind:
- A Seleksie
 - B Werwing
 - C Onderhoud
 - D Psigometriesse toetse
- (2)
- 1.1.9 Watter een van die volgende kan as onprofessionele en onetiese gedrag beskou word?
- A 'n Verhoging van pryse in lyn met mededingers
 - B Die verkoop van tweedehandse goedere as nuwe goedere
 - C Vind 'n plaasvervanger vir die mededinger se produkte
 - D Neem ongeskoolde werkers in diens
- (2)
- 1.1.10 Hierdie monitor 'n onderneming se vordering om sy algehele doelwitte te bereik:
- A Porters se vyf magte
 - B Gebalanseerde telkaarte
 - C Kings-kode model
 - D Stamper (Pestle) analise
- (2)

- 1.2 Kies 'n term uit KOLOM B wat by 'n beskrywing in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A – I) langs die vraagnommer (1.2.1 – 1.2.5) in die antwoordeboek, byvoorbeeld 1.2.6 H

	KOLOM A		KOLOM B
1.2.1	Inklusiwiteit	A	KVBA
1.2.2	Dit beskerm die bate van families en individue	B	Lewensversekering
1.2.3	Beslegting van geskille	C	Effekte trust
1.2.4	Weerstand teen of uitdaging van gesag	D	Geen diskriminasie
1.2.5	Verplig werkgewers om werknemers te voorsien met geleenthede om nuwe vaardighede aan te leer	E	Kwaliteitbeheer
		F	Bybetaling
		G	Minagting van gesag
		H	Persoonlike eiendom beleid
		I	Vaardigheidsontwikkeling wetgewing

(5x2) (10)

- 1.3 Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Kies die antwoord en skryf net "WAAR" of "ONWAAR" langs die vraagnommer (1.3.1 – 1.3.5) in die antwoordeboek.

- 1.3.1 Opleiding verwys na die verkryging van kennis en vaardighede. (2)
- 1.3.2 Delphi-tegniek kan gebruik word deur bestuurders van besighede om probleme op te los. (2)
- 1.3.3 Disinvestering verwys na die proses van die omskakeling van 'n besigheid se bates in kontant om krediteure te betaal. (2)
- 1.3.4 Produktiewe spanne geniet oop kommunikasie. (2)
- 1.3.5 Die verhoging van produksie binne 'n sakeonderneming is 'n voordeel vir mededingers. (2)

[40]**TOTAAL AFDELING A: 40**

AFDELING B: VERPLIGTEND**VRAAG 2**

2.1 Lees die gevallestudie hieronder en beantwoord die vrae wat volg:

NEW TOWNSHIP SALON

Thembeka Salome het die New Age Salon in Port Alfred in 2008 geopen. Op die 1ste Julie 2010 het Thembeka nuwe haarkapper-toerusting aangekoop asook 'n rekenaar vir die gebruik van 'n databasis van kliente. Dit was gefinansier deur 'n lening van R50 000 van die Eerste Nasionale Bank teen 15% rentekoers per jaar van die Suid-Afrikaanse Reserwe Bank (SARB).

Hierdie salon het probleme ondervind met verwysing na personeel kwessies en misdaad. Shirley, 'n werkster van drie jaar, het vir kraamverlof aansoek gedoen en haar werkloosheidsversekeringskaart benodig. Op die 1ste Oktober 2010 het die goewerneur van die SARB aangekondig dat die prima-uitleenkoers met 1% verhoog sou word.

- 2.1.1 Verduidelik die term: *prima rentekoers*. (2)
- 2.1.2 Bereken die rente wat op die lening op 31 Desember 2010 toegevoeg sal word. (6)
- 2.1.3 Die prima-rentekoers het met 1% tot 16% verhoog.
Watter strategiese opsies het Thembeka met betrekking tot dié verhoging in die rentekoers? Verduidelik. (2x2) (4)
- 2.1.4 Beskryf die impak van misdaad op besighede en noem maatreëls wat kan help om misdaad te verminder. (2x2) (4)
- 2.1.5 Verskaf/Benoem die bepaling rakende kraamverlof in die Werkloosheidsversekeringsfonds. (2)
- 2.1.6 Verduidelik enige TWEE tipes voordele waarvoor daar voorsiening gemaak word in die Werkloosheidsversekeringsfonds, behalwe kraamverlof. (2x3) (6)
- 2.2 Lys enige DRIE stadiums betrokke by die ontwikkeling van strategieë. (3x2) (6)
- 2.3 Beskryf enige SES funksies van vakbonde. (6x2) (12)
- 2.4 Identifiseer strategieë om jou werk in 'n loopbaan te verander. (3x2) (6)
- 2.5 Verduidelik die doel van die Wet op Vaardigheidsontwikkeling, 1998 (Wet 97 van 1998). (6x2) (12)

[60]

VRAAG 3

- 3.1 “Ek het hierdie besigheid vanaf my pa geërf en ek behou die nalatenskap van my familie. Slegs familie-lede en hul naasbestaandes kan in hierdie besigheid van werk voorsien word”, sê Henry White aan sy neef.

- 3.1.1 (a) Stem jy saam met Henry se stelling? (2)
- (b) Motiveer jou antwoord in VRAAG 3.1.1(a). (1x2) (2)
- 3.1.2 Verduidelik hoe regstellende aksie inklusiwiteit in die werkplek bevorder. (3x2) (6)

- 3.2 Beskryf VYF sleutel suksesfaktore in 'n besigheid. (5x2) (10)

- 3.3 ABC Bpk produseer teëls van goeie gehalte. Hul 2010 Jaarlikse Finansiële State toon die hoogste wins deur hul kwaliteit-afhandeling van take.

Identifiseer VYF ander voordele van kwaliteit-werkverrigting van take behalwe wins-maksimisering. (5x2) (10)

- 3.4 Lees die volgende gevalle-studie en beantwoord die vrae wat volg:

“TELKOM BEWILDERD EN VERWARD”

Verlede week het Neotel, die tweede landlyn telefoonnetwerk operateur, oorlog teen Telkom verklaar. Neotel het sy langverwagte telefoondiens met 'n apparaat genoem “reconnect lite” geloods en oproepkoste is aansienlik goedkoper as die van Telkom. Dit is tyd vir Telkom om bekommerd te raak.

Bron: Vryelik vertaal en aangepas vanuit die Times, 27 Oktober 2008

- 3.4.1 Bespreek hoe Telkom op die uitdagings kan reageer wat deur die nuwe mededinger ingestel is, deur na die veranderlikes hieronder aangedui te verwys:
- (a) Missie (1x2) (2)
- (b) Oproeptariewe (1x2) (2)
- (c) Topbestuur (1x2) (2)
- (d) Verbruikers (2x2) (4)
- (e) Mededingers (1x2) (2)
- (f) Tegnologie (2x2) (4)
- 3.4.2 Verduidelik enige DRIE gevolge vir Telkom as Neotel so suksesvol word dat dit die landlyn-telefoonmark beheer. (3x2) (6)
- 3.4.3 Onderskei tussen:
- (a) Versekering (2x2) (4)
- (b) Assuransie (2x2) (4)

VRAAG 4

- 4.1 Besighede en individue moet beleggings doen. Hul beleggings kan of korttermyn of langtermyn beleggings wees.
- 4.1.1 Verduidelik waarom:
- (a) Besighede moet belê. (3x2) (6)
- (b) Individue moet belê. (3x2) (6)
- 4.1.2 Bespreek DRIE tipes voorkeuraandele. (3x3) (9)
- 4.2 Bespreek die hoofdoel van die volgende wetgewing
- 4.2.1 Die Wet op Arbeidsverhoudinge (Wet 66 van 1995) (4x2) (8)
- 4.2.2 Die Nasionale Kredietwet (4x2) (8)
- 4.3 As die finansiële bestuurder van QT-platinummaatskappy word daar deur die uitvoerende direkteur van jou versoek om 'n aanbieding aan die aandeelhouders by die jaarlikse algemene vergadering oor die finansiële vordering van die maatskappy te voldoen.
- 4.3.1 Verduidelik SES vereistes wat jy sal oorweeg sodat die aanbieding goed, duidelik en akkuraat is. (12)
- 4.3.2 Evalueer enige VYF entrepreneurseienskappe wat QT-platinummaatskappy kan gebruik om die sukses van die sake-onderneming te assessee. (10)
- 4.4 Verskaf 'n woord vir hierdie stelling "evalueer die werknemer se sterk- en swakpunte". (1)
- [60]**

TOTAAL AFDELING B: 180

AFDELING C:

Beantwoord enige TWEE vrae.

NOTA: Dui die vraagnommer aan. Die antwoord op elke vraag moet begin op 'n NUWE bladsy, byvoorbeeld, VRAAG 5 op 'n nuwe bladsy, VRAAG 6 op 'n nuwe bladsy, ens.

VRAAG 5

Ontleed die aard en proses van Korporatiewe Sosiale/Maatskaplike Belegging (KMB/KSB). Illustreer hoe dit werk en bespreek die voordele en nadele van KMB vir beide besighede en gemeenskappe. Gebruik huidige voorbeelde om jou antwoord te illustreer.

[40]**VRAAG 6**

Konflikbestuur is die vermoë om verhoudings op alle vlakke van bestuur te kan handhaaf. Een van die metodes wat toegepas kan word om met konflik te handel is om die twee partye in te roep om die ware bron van konflik te identifiseer en om dit stelselmatig op te los.

Gebruik jou kennis om sommige van die situasies wat konflik in die werkplek kan skep, te verduidelik. Identifiseer die konfliktegniek wat hierbo beskryf word en verduidelik die stappe daarvan.

[40]**VRAAG 7**

Wetgewing beheer die wyse waarop besigheid in Suid-Afrika bedryf word. Die meerderheid van hierdie is ontwikkel om die verdeeldhede van die verlede reg te stel en die samelewing te transformeer en te lei deur beleidsrigtings, soos menseregte, inklusiwiteit en omgewingskwessies.

Verduidelik kortliks die begrippe menseregte, inklusiwiteit en omgewingskwessies in die werkplek en brei uit op inisiatiewe wat ondernemings kan implementeer met betrekking tot hierdie sake. Analiseer en evalueer die mate waartoe hulle suksesvol was.

[40]**VRAAG 8**

Boxer-supermark het sekere besigheid- en bestuurfunksies wat deur die bestuurders van die verskeie departemente binne in die organisasie uitgevoer word. By die algemene jaarlikse vergadering het Mnr. B Maumo, die algemene bestuurder, gerapporteer dat die kwaliteit van werkverrigtinge binne hierdie besigheidsfunksies aansienlik tot die sukses kan bydra.

Identifiseer en bespreek enige VYF besigheidsfunksies. Ontleed hoe die kwaliteit van werkverrigtinge van hierdie funksies daartoe kan bydra om die besigheid meer winsgewend te maak. Sluit by jou antwoord in of jy saamstem met mnr B. Maumo se verklaring of nie saamstem nie.

[40]**TOTAAL AFDELING C: 80****GROOTTOTAAL: 300**